

Ostapiak V. I., PhD (in Political Science), Director of the Training Center of Political Research and European integration of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine, Ivano-Frankivsk), vasily.ostapiak@gmail.com

Paradigm partnership challenges of global threats

We investigate the global system in the context of establishing partnerships. The necessity of analyzing partnership as the main component of modern society in the process of global development. The necessity of analyzing and forecasting global political processes that exercise synergistic impact on all components of global development. Indicated leading role of partnerships in addressing global threats, which negate the constructive influence of civilizational transformations. The author vision perception of threats from conventional division into regional and global perception of proposals for these threats and management decisions to address threats that affect the development of globalization. The necessity of further analysis of global threats and synthesis solutions to leveling destructive factors such threats.

Keywords: parity, transformation, integration, partnership, globalization.

Остапьяк В. И., кандидат политических наук, директор Учебно-методического центра политических и евроинтеграционных исследований Прикарпатского национального университета им. Василия Стефаника (Украина, Ивано-Франковск), vasily.ostapiak@gmail.com

Парадигма партнерства в вызовах глобальных угроз

Исследуется глобальная система развития в контексте налаживания партнерства. Отмечается необходимость анализа партнерства, как основной составляющей развития современного общества в процессе глобального развития. Подчеркнута необходимость проведения анализа и прогнозирования мировых политических процессов, которые осуществляют синергетическое влияние на все составляющие элементы глобального развития. Отмечено ведущую роль партнерства в преодолении глобальных угроз, которые нивелируют конструктивное влияние цивилизационных трансформаций. Предложено авторское видение восприятия угроз с условным разделением на региональные и глобальные с предложениями относительно восприятия этих угроз и принятия управленческих решений по решению угроз, которые влияют на развитие глобализации. Доказывается необходимость дальнейшего анализа глобальных угроз и синтеза решений для нивелирования деструктивных факторов.

Ключевые слова: паритетности, трансформация, интеграция, партнерство, глобализация.

УДК 321.02:124.5

Скляр О. Ю.,
здобувач кафедри політології, Київський
національний університет ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), olegsklyar@ukr.net

Співвідношення політичної свободи громадян із їхньою повинністю перед державою

У суспільно-державних відносинах завжди існувала та існує певна повинність громадян перед державою. В даній роботі розглядається її співвідношення із політичною свободою громадян, та, якою повинна бути ця ступінь повинності.

Ключові слова: політична свобода, повинність, держава, громадянин, історичний процес.

Свобода громадянина визначається ступенем розвиненості механізмів здійснення повинностей перед державою. Ця тема існувала впродовж всієї історії людського суспільства. З розвитком суспільно-державних стосунків ця тема стала більш актуальною.

Таке важливе питання як оподаткування стосується кожного громадянина, тому це питання завжди було і залишається актуальним нарівні зі свободою громадян в державі. Це питання об'єднує не тільки економічну складову – у формі наповнення бюджету держави, але і політичну, тобто – розробки системи оподаткування на державному рівні, та політичну свободу громадян – (політична у сенсі чинного та усвідомленого підкорення державі) як міра стягування частини доходів з громадян.

Мета даної роботи з'ясувати вплив фактору оподаткування на ступінь політичної свободи громадян.

Питання впливу факторів на формування політичної свободи громадян частково розглянуті у працях таких науковців як: В. О. Дерюжинський, А. Мішель, Б. М. Чичерін, С. І. Гессен, сучасних науковців: О. В. Зінченко, Д. А. Литвиненко, В. М. Прилипка, З. П. Пруднікова, Г. В. Олексієвої, В. Речицький тощо. Але частково, тому, що політична свобода у них розглядалась у іншому контексті і тому саме фактори впливу, саме на політичну свободу займали не головне а скоріше похідне (додаткове) місце. А тому деякі важливі фактори не розкриті належним чином. Тому ми тут розкриємо у повній мірі один із найважливіших факторів впливу на формування та дію політичної свободи громадян – фактор оподаткування.

В суспільно-державних відносинах завжди існувала та існує певна повинність громадян перед державою. У феодальні часи всі повинності класифікувались у 3-х основних формах феодальної ренти – відробіткової, натуральної та грошовій, які часто співіснували, але на певних етапах переважала одна з них. Взагалі феодальних повинностей було чи мало: відробіток; гвалт; панщина; повоз; шарварок; місячина; барсарижка; гузова повинність; полюддя; поволощина тощо. *Відробіток* – це виконання різних робіт поміщика, чи попові, за оренду землі, чи то повернення боргу працею. *Гвалт* – згінні дні, відпрацювання селянами на вимогу поміщиків понад панщину. *Панщина* – відробіткова рента, одна з форм земельної ренти яка характеризувалась залежністю селянина від поміщика зобов'язанням селянина працювати якийсь час на феодала зі своїм інвентарем. *Повоз* – повинність яка полягала у обов'язку доставки сільгосппродуктів за розпорядженням князя чи феодала. *Шарварок* – додаткова праця яка додається до панщини з будівництва чи ремонту. *Місячина* – утримання, надавалось у натуральному вигляді від поміщиків за шестиденну панщину безземельним кріпакам та дворовим [1]. *Гузова повинність* – була формою обов'язкової участі населення у перевезенні державних чи панських вантажів. Цей вид повинності існував у Галичині яка перебувала у складі австрійської держави та в СРСР. Від листопада 1919 р. в СРСР разом із трудовою повинністю (навіть вживалося спільне слово трудгужповинність). До гузової повинності залучались усі громадяни які мали упряжну худобу. Перед усім ця повинність роботи пов'язанні із підвезенням паливних, продовольчих та інших вантажів до міст, залізниць, пристаней та інших приймальних пунктів. Такі роботи оплачувались населенню затвердженими ставками губвиконкомів.

Але у 1922 р. замість трудової гузової повинності установили трудгужовий податок. У період польових робіт встановлювалися спеціальні умови та кількість залучення селян для трудгужвідбутку. До цієї повинності залучалися чоловіки від 18 до 50 р. жінки від 18 до 40 р. разом із належною їм робочою худобою та інвентарем. Населення яке не входило до землеробської категорії теж обкладалися трудгужподатком на підставі окремої інструкції, розмір якого становив на усій території СРСР 8 днів на рік. Роботи вже за трудгужподаток не оплачувались, на відміну від попередньої назви цього податку – *гузова повинність*. У той же час Раднарком (радянський уряд 1917–1946 р.) прийняв постанову про заміну одних податків на інші. Даною постановою не допускалося робити заміну продовольчих, фуражних, сировинних та

грошових податків трудгужовими. Декретом ВУЦВК «Про єдиний сільськогосподарський податок» (19.05.1923) усі податки об'єднали у один. Вже на той час трудгужовий податок, а не гужова повинність як було встановлено із початку, разом із продовольчим, подвірно-грошовим, загальногромадянським (цей податок призначався для сільського населення), та деякими місцевими податками і зборами об'єднали у єдиний сільськогосподарський податок [2].

Звідси видно, що спочатку було встановлено значну кількість різного роду повинностей, які згодом майже усі, крім військової, для більшої зручності об'єднали у одну (грошову) повинність – податок.

В теорії завдяки наявності у громадян політичних прав вони підпорядковують державу своєму впливу, та здійснюють над нею контроль. Зважаючи на те, що реальність прав і свобод громадян є однією з основних ознак правової держави та найважливішим надбанням громадянського суспільства, з цього виходить що вони – правова держава та громадянське суспільство – взаємно одне одного передбачають. Тому сучасна демократична держава є «соціальною державою», це поняття виникло в повесній політичній і суспільній теорії для позначення демократичного типу держави за умов відносно розвиненої та стабільної економіки. Але з огляду на виконання державою соціальних функцій кожна держава є соціальною. Особливістю сучасної соціальної держави є здійснення активної соціальної політики яка спрямована на забезпечення прав і свобод громадян, працевлаштування населення своєї держави, захист прав працівників на підприємстві, створення дієвих систем охорони здоров'я та соціального страхування, підтримку малоімущих, підтримку материнства та досягнення високого рівня добробуту усіх верств населення. Звідси політичні права громадян доповнюються правами соціально-економічними, які передбачають надання усім членам суспільства принаймні певного мінімуму матеріальних та соціальних благ. З метою виконання цих функцій держава активно втручається як в економіку так і у соціальні відносини за допомогою податків. Отже соціальна держава є правовою, яка повинна проводити соціальну політику спрямовану на забезпечення прав і свобод громадян та досягнення високого рівня добробуту усіх верств населення. Це повинно відбуватись завдяки певній повинності громадян перед державою в першу чергу через оподаткування населення, бо дохід держави – складається (більшою мірою) за рахунок відрахування частини коштів від заробітку громадян на користь держави.

Щоб ці доходи були розподілені правильно, потрібно розуміти потреби держави та потреби громадян. Непотрібно заради уявних потреб держави (пристрастей, слабкості керівників держави, наприклад заради безмірного «роздування» незвичайного проекту) стягувати зайве з громадян [3, с. 185].

На нашу думку у такому разі тут вже повстає політична складова питання, бо стягування податків на думку Ш. Монтеск'є потребує найрозсудливішого розгляду із можливих державних питань. Він вважає, що доходи держави потрібно вимірювати не тим, що громадяни можуть дати державі, а тим, що вони повинні дати [3, с. 186].

Відносно конкурентних стосунків між громадянами і державою, Ш. Монтеск'є писав, що збагачення держави є лише справою часу, це полягає у тім, яким чином вона

буде діяти, відразу буде розорювати своїх громадян або зачекає, доки його громадяни досягнуть належного добробуту і збагатять державу. Тому у співвідношенні свободи і податків, Ш. Монтеск'є, вважає, що існує загальне правило: чим більше свободи у громадян, тим більше з них можна стягувати податків, менше свободи, менше податків. Так завжди було і завжди буде, це є правило самої природи незмінне завжди і скрізь. Звідси це має практичне значення і наразі, тому слід на нього опиратись як на основу у формуванні податкових систем в усіх країнах [4, с. 128].

Ш. Монтеск'є зауважував, що перевага свободи призвела до зловживання правителями свободою. Дивлячись на чудові результати надані їм поміркованим правлінням вони забажали отримувати зависокі податки не зрозумів, що саме через поміркованість податків було досягнуто свободи, яка їм і надала чудові результати, звернулися до рабства котре завжди є безплідним. Але рабство призводить до зменшення податків [3, с. 193–194]. Порівнюючи відношення оподаткування Азіатських монархів із оподаткуванням в Європейських країнах, Ш. Монтеск'є наголошував, що Азіатські монархи щорічно видавали накази які позбавляли податків якусь провінцію. Тому кожне їхнє виявлення волі ставало для народу – благодіянням. У Європі укази правителів засмучували своїх громадян ще до того моменту коли вони дізнаються зміст документу, бо завжди у наказах правителів говориться про потреби держави, та ні коле не йдеться про потреби народу [3, с. 194].

Також Ш. Монтеск'є зауважував, що в європейських державах встановити хоча б більш нормальний фінансовий порядок неможливо, бо там завжди знають що будуть щось робити, але не знають що саме. Великими міністрами в цих державах вже називають не тих хто розсудливо розпоряджається громадськими коштами, а тих, хто є найвиверткішим та завжди знаходить спосіб позбавитися скрутного становища [3, с. 194].

Звідси ми бачимо, що політична складова свободи у системі оподаткування походить у стягуванні із громадян зайвого. Із моменту стягування зайвого кожна людина по мірі її статків опиняється у тій чи іншій мірі заручником держави. З цього моменту головна економічна складова наповнення бюджету у вигляді податків починає працювати проти самих громадян, та стає для них на відміну від держави вже не економічною складовою, а політичною системою поборів.

І ці побори в деяких випадках можуть приголомшувати. Наприклад в Україні глава першого «післямайданівського» уряду, на який люди поклали велику надію щодо змін їхнього рівню життя на краще, А. П. Яценюк вихвалявся що коли його уряд прийшов до влади, то на казначейських рахунках було лише 108 тисяч гривень, а вже на грудень 2015 р., загальна сума коштів складає 95 мільярдів гривень [5]. Таке наповнення бюджету відбулось у тому числі за рахунок постійного підвищення комунальних платежів для населення яке заплановане і надалі. У 2016 р. комунальні платежі заплановано знову збільшувати. 1 березня на світло, 1 квітня на газ і 1 вересня знову на світло. Вже заплановано збільшити комунальні платежі на електроенергію і 2017 р. [6].

Тут потрібно підкреслити, що такі необдумані дії глави уряду почали призводити до масового зuboжіння пересічних громадян. Поруч із зростанням тарифів

індексація пенсій і зарплат мізерна. Наприклад у Львові 558 боржників за комунальні послуги загальна кількість боргів яких була 4,1 млн. грн., у 2014 р., станом на 1 січня 2015 р., не вносили жодної оплати [7]. Із цієї ситуації глава уряду повинен був зробити висновки до яких наслідків призводить таке здороження комунальних платежів для населення, що у людей не вистає грошей, та ні, він пішов далі. Вже 2015 р. він зробив заяву, що з 1 вересня 2015 р., в Україні буде підвищення мінімальної заробітної плати, заробітної плати для бюджетників, та усіх соціальних виплат (пенсії, стипендії, тощо) у той же час з 1 вересня для населення підвищать комунальні послуги за електроенергію, котрі зростуть у середньому на 23%. Однак на думку члена наглядової ради інституту енергетичних стратегій Юрія Корольчука таке підвищення соціальних стандартів є сміховинним на фоні зниження курсу гривні з 8 грн. до 22 за долар. Також було десятикратне підвищення тарифів на газ з 725 грн. за 1000 куб. м. (на березень 2014 р.) до 7188 грн. за 1000 куб. м. (на вересень 2015 р.), та підвищення загального рівня платежів у 2–4 рази. А тому додаткових 100–300 грн. радості не принесе, бо однією рукою держава дає ці кошти, іншою ж забирає їх [8], але не лише ці індексовані а значно більші. Іноді рахунки за комунальні платежі наприклад двокімнатної квартири майже дорівнюють пенсії людини яка в ній проживає. То якщо їх повністю сплачувати то за які кошти будуть жити громадяни? Вже у повній мірі розгорнута кампанія нарахування субсидій, але розпочато її було таким чином, щоб громадяни мали змогу отримувати субсидії лише у опалювальний сезон. Тобто у інший проміжок року нехай зводять кінці з кінцями як хочуть. У червні місяці 2015 р. міністр соціальної політики Павло Розенко виступаючи на телеканалі 1+1 у програмі «сніданок» говорив, що система отримання субсидій до її реформування тривала лише пів року і громадяни мали субсидію лише у опалювальний сезон. Потім за його словами було трохи змінено формулу. Він говорив, що раніше потрібно було обмежити людей у праві надання їм субсидій, а вже станом на червень місяць 2015 р. навпаки система почала працювати на те, щоб залучити якомога більше людей до програми субсидіювання. Павло Розенко говорив, що раніше потрібно було вказати усі видатки, належність паїв, квартири, авто. Також потрібно було розписати де та як працює увесь склад родини та надати довідку. Міністр соціальної політики сказав, що усі ці зайві критерії було знято, бо вони були залучені до програми субсидіювання задля обмеження прав людей для отримання ними субсидій! Станом на червень місяць 2015 р. щодо критеріїв надання субсидій потрібно лише вказати дохід родини, а інші критерії зняті [9].

Із такого виступу міністра соціальної політики як члена уряду, стає зрозумілим, що держава принаймні із початку розробила систему субсидіювання не за критеріями необхідної компенсації населенню витрат на підвищення комунальних платежів, а за критеріями наповнення бюджету шляхом здирицтва коштів з пересічних громадян. Бо по–перше, Павло Розенко сказав що були зняті зайві критерії, тобто такі яких із самого початку не повинно було бути, а по друге хто і спромігся добитися субсидій із самого початку такої кампанії, отримував її лише у опалювальний сезон.

На сайті міністерства соціальної політики станом на 03.08.2015 р. у другому розділі декларації про доходи і

витрати осіб що звернулися за призначенням житлової субсидії вказано: «Заповнюються відомості про всі види доходів (заробітна плата, пенсія, допомога, стипендія, грошове забезпечення, аліменти, виплати відповідно до умов цивільно–правового договору, доходи від підприємницької діяльності, здачі майна в оренду, від продажу майна та немайнових прав, сільськогосподарської продукції, дивіденди, тощо) осіб, зареєстрованих у житловому приміщенні (або фактично проживаючих)...» [10]. У самому бланку заповнення про доходи та витрати осіб, що звернулися за призначенням житлової субсидії теж станом на 03.06.2015 р. йдеться: «Я усвідомлюю, що в разі подання мною у неповному обсязі або недостовірних відомостей про осіб, які зареєстровані (фактично проживають) у житловому приміщенні/будинку, їх доходи і витрати мені може бути відмовлено у призначенні житлової субсидії або припинено її надання. У такому разі зобов'язуюся повернути надміру перераховану (виплачену) суму житлової субсидії» [10]. Але у цьому тексті до реформування системи призначення субсидій, у самому кінці було додано ще два слова: «...у подвійному розмірі».

Зважаючи на такий принцип роботи уряду, не лишається жодної впевненості щодо повноцінного соціального захисту населення.

Надмірне сучасне оподаткування призводить до масового ухилення від оподаткування яке охоплює усе суспільство. Ще одна ознака сучасного оподаткування полягає у тім, що сьогодні, держава не соромиться втручатися у приватне життя громадян як платників податків у пошуках прихованих об'єктів оподаткування. Простий аналіз податкових контрольних та наглядових механізмів що діють на сьогодні у цивілізованому світі призводять до висновку: що за рівнем тиску процедури оподаткування являють собою одні з найбільш обтяжливих за всю відому історію людства з оподаткування. Сучасне оподаткування без перебільшення можна порівняти із податковою системою Стародавнього Єгипту у (епоху Птолемеїв), період його занепаду, бо тоді в Єгипті, як і сьогодні в нас оподатковувалось майже усе, тоді інспектори мали величезні повноваження які призводили до різноманітних зловживань. Ретельно записувались усі об'єкти оподаткування та самі ці операції оподаткування. Заохочувався розвиток інформаторів які у свою чергу отримували відсоток від сум котрі були стягнені за допомогою інформативних інформаторів. Відомий Російський історик М. Ростовцев вважав, що тодішній занепад Єгипту був зумовлений саме тиранією податкових агентів, бо їхня влада була надзвичайно великою. Там відбулось про що писав Ш. Монтеск'є, а саме про те, що коли людей обкладали занадто великими податками вони втрачали стимул до праці. Вони перестали обробляти землі, зростала злочинність, а це призводило до більших витрат держaparату. Тому перед Римською імперією Єгипет практично впав. Через півтори тисячі років теж саме відбулось в Іспанській імперії. Головний тодішній податок на продажі «алькабала», був занадто обтяжливий, у додатку із податковою тиранією призвели до падіння наймогутнішої імперії. Занепад Іспанії відбувся за низки неправильних економічних та політичних рішень. Але наслідком таких дій став надмірний тривалий податковий тиск, який призводив або до ухилення платників податків, або до втечі громадян до інших країн.

Науковець Данило Гетманцев наводить роздуми Ш. Монтеск'є, зауважуючи, що: «Сталося те, про що попереджав ще Ш. Монтеск'є, стверджуючи, що «свобода виробляє надмірні податки; результатом надмірних податків є рабство». Таким чином, свобода сама посяла насіння свого саморуйнування» [11]. Податковий тиск з кожним роком лише збільшується, процедури ж контролю ускладнюються. Ми є свідками найбільш жорстких та репресивних податкових технологій, які є сигналом до занепаду західних податкових систем. Бо навіть поверховий аналіз свідчить про велику схожість сучасної податкової системи із системами податкових тираній які вже історично відбулись [11].

Звідси постає зрозуміле питання чи можна привести до спільної згоди систему оподаткування, яка б працювала не у здириницькому русі стосовно громадян, а у дійсній взаємній вигоді між державою та громадянами? Відповідь – так є. Вже є сучасний приклад такого консенсусу у Грузії. М. Саакашвілі сказав що понизивши оподаткування на 60% у Грузії, бюджет збільшився у 11 разів! Потрібні були лише прозорі умови для бізнесу. В Україні М. Саакашвілі бачить ще кращий спосіб стосовно дієвого, справедливого, прозорого, оподаткування – це програма політика Г. Балашова 5.10. тут мається на увазі 5% податку з покупок, та 10% податку із заробітної плати. На думку М. Саакашвілі це навіть краще ніж зниження у Грузії податків на 60%, бо у такому випадку для бізнесу це буде взагалі безподаткова Україна, що звичайно сприятиме як найкращі умови для капіталовкладення у бізнес. Далі М. Саакашвілі говорить що в Україні роблять вигляд що такого не існує, що у світі такого не має, хоча Дубай, Монако, Сінгапур є безподаткові країни [12]. Головна ціль програми на яку посилається М. Саакашвілі це – прибрати державу з економічного життя громадян. Ця система пропонує замість усіх заплутаних податків встановити просту та зрозумілу систему «5.10», в якій 5% сплачує покупець, а 10% відраховується із заробітної плати. Заснована така система на самій шанованій книзі у світі усіх часів і народів – Біблії та її біблейській десятині. Пропонована система «5.10» однією з основних завдань ставить знищення корупції, розкрадання державних коштів, що призведе Українців до очікуваної реальної політичної свободи та рівноправними можливостям для усіх [13].

Висновки. Політична складова свободи у системі оподаткування походить у стягуванні із громадян зайвого. Із моменту стягування зайвого кожна людина по мірі її статків у більшій чи меншій мірі стає заручником держави. В сучасній Україні відбувається те, на чому наголошував Ш. Монтеск'є, стверджуючи, що правителі, прагнучи отримувати зависокі податки звернулися до рабства яке є безплідним та призводить до зменшення податків, не розуміючи, що саме через помірковані податки можна досягнути бажаних результатів політичної свободи. Механізм допомоги пересічним громадянам вкрай неефективний. Індексція пенсій та зарплат в Україні на фоні інфляції сміховинна, а у системі субсидіювання із початком розгорнення кампанії надання субсидій населенню були прописані зайві критерії задля обмеження надання субсидій громадянам. Але ми розуміємо, що із запровадженням розумних кроків (як тут зазначалось у Грузії), або у разі запровадження системи оподаткування, на яку посилається М. Саакашвілі, як мінімум суттєво покращиться економічний стан громадян, України.

А також буде позитивним прикладом для інших держав при формуванні їхніх податкових систем. При цьому головним є те, громадяни отримають реальну дію свободи політичної, економічної та соціальної.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/феодальні_повинності.
2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Тужова_повинність.
3. Монтеск'є Ш. Л. О духе законов / Ш. Л. Монтеск'є. – М.: Мысль, 1999. – 672 с.
4. Скляр О. Ю. Соотношение свободы государства и гражданина за концепцией Ш. Монтеск'є: матеріали міжнародної науково-практичної конф. [«Наука в епоху дисбалансів»], (Київ, 25 січня. 2016 р.) Т.1 / Центр наукових публікацій. – К.: Центр наукових публікацій, 2016. – 136 с.
5. Яценюк вихвалявся дірявим бюджетом. 11–12–1015 [Електронний ресурс] // інформаційний портал <http://znaj.ua> – Режим доступу: <http://znaj.ua/news/politics/32356/acenyuk-hvalivysya-byudzhetom-pered-parlamentariyami.html>
6. У 2016 році тричі піднімуть комунальні тарифи. 07–02–2016 [Електронний ресурс] / Антикор. – Режим доступу: http://antikor.com.ua/articles/86197-u_2016_rotsi_trichi_pidnimutj_komunaljni_tarifi
7. Во Львові за год долг по ЖКХ вырос на 5 млн. грн. 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gordonua.com/news/society/vo-lvove-za-god-dolg-po-zhkh-vyros-na-5-mln-grn-66081.html>.
8. Предвыборная индексация пенсий и зарплат от Яценюка: верить или нет? Эксперты 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.slovooidilo.ua/2015/09/01/mnenie/jekonomika/predvybornaya-inkedsaciya-pensij-i-zarplat-ot-yacenyuka-verit-ili-net-eksperty>.
9. Розенко П. Міністр соціальної політики Павло Розенко – про процедуру отримання субсидій 16.06.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=wTmj4W6X1z8>.
10. <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category?catid=160234>
11. Гетманцев Д. Занепад західного оподаткування? / Д. Гетманцев 26.09.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/business/zanepad-zahidnogo-opodatkuвання_.html.
12. Саакашвілі М. Саакашвілі про здириницькі податки в Україні / М. Саакашвілі 06.07.2015 [Електронний ресурс] / Ківерці. – Режим доступу: <http://www.kivertsi.in.ua/townnews/index.php?n=4364>.
13. Балашов Г. Програма партії «5.10» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.balashov.com.ua/articles/programma_partii_510/.

References

1. Vikipedija [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://uk.wikipedia.org/wiki/feodalni_povynnosti.
2. Vikipedija [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://uk.wikipedia.org/wiki/Guzhova_povynnist.
3. Montes'k'e Sh. L. O duhe zakonov / Sh. L. Montes'k'e. – M.: Mysl', 1999. – 672 s.
4. Sklyar O. Ju. Sootnoshenie svobody gosudarstva i grazhdanina za koncepciej Sh. Montes'k'e: materialy mizhnarodnoi' naukovopraktychnoi' konf. [«Nauka v epohu dysbalansiv»], (Kyj'v, 25 sichnja. 2016 r.) T.1 / Centr naukovykh publikacij. – K.: Centr naukovykh publikacij, 2016. – 136 s.
5. Jacenyuk vyhvaljavsja dirjavym bjudzhetom. 11–12–1015 [Elektronnyj resurs] // informacijnyj portal <http://znaj.ua> – Rezhym dostupu: <http://znaj.ua/news/politics/32356/acenyuk-hvalivysya-byudzhetom-pered-parlamentariyami.html>
6. U 2016 roci trychi pidnimut' komunal'ni taryfy. 07–02–2016 [Elektronnyj resurs] / Antykor. – Rezhym dostupu: http://antikor.com.ua/articles/86197-u_2016_rotsi_trichi_pidnimutj_komunaljni_tarifi
7. Vo L'vove za god dolg po ZhKH vyros na 5 mln. грн. 2015 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupa: <http://gordonua.com/news/society/vo-lvove-za-god-dolg-po-zhkh-vyros-na-5-mln-grn-66081.html>.
8. Predvybornaja indeksacija pensij i zarplat ot Jacenyuka: verit' ili net? Jeksperty 2015 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupa: <http://ru.slovooidilo.ua/2015/09/01/mnenie/jekonomika/predvybornaya-inkedsaciya-pensij-i-zarplat-ot-yacenyuka-verit-ili-net-eksperty>.

9. Rozenko P. Ministr social'noi' polityky Pavlo Rozenko – pro proceduru otrymmannya subsidyj 16.06.2015 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.youtube.com/watch?v=wTmj4W6XlZ8>.
10. http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category?cat_id=160234

11. Getmancev D. Zanepad zahidnogo opodatkuvannya? / D. Getmancev 26.09.2014 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://gazeta.dt.ua/business/zanepad-zahidnogo-opodatkuvannya-_html.

12. Saakashvili M. Saakashvili pro zdymnyci podatky v Ukraini / M. Saakashvili 06.07.2015 [Elektronnyj resurs] / Kiverci. – Rezhym dostupu: <http://www.kivertsi.in.ua/townnews/index.php?n=4364>.

13. Balashov G. Programma partii «5.10» [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.balashov.com.ua/articles/programma_partii_510/.

Sklar O. Y., postgraduate at the Department of Political Science of Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), olegsklyar@ukr.net

Correlation of the political freedom of citizens with their encumbrance to the state

The social–state relations have always existed, and there is a duty to the citizens of their state. In this paper, we consider its relation to the political freedom of the citizens and what should be the extent of this service.

Keywords: political freedom, duty, country, citizen, historical process.

Скляр О. Ю., соискатель кафедры политологии, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), olegsklyar@ukr.net

Соотношение политической свободы граждан с их повинностью перед государством

В общественно–государственных отношениях всегда существовала и существует определенная повинность граждан перед их государством. В данной работе рассматривается ее соотношение с политической свободой граждан и то, какой должна быть степень этой повинности.

Ключевые слова: политическая свобода, повинность, государство, гражданин, исторический процесс.

* * *

УДК 323.2

Кужман О. М.,
здобувач кафедри політології, Дніпропетровський
національний університет ім. Олесь Гончара
(Україна, Дніпропетровськ), 1–703@i.ua

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО ПОРЯДКУ ДЕННОГО ЗА СТАДІЙНИМ ПІДХОДОМ

Розкриті особливості формування регіонального політичного порядку денного за стадійним підходом. Для досягнення поставленої мети використувався змістовно–аналітичний метод, який дозволив визначити основні динамічні характеристики концепту «регіональний політичний порядок денний».

У роботі показано, що у своїй динамічній концепції Р. Кобб і Ч. Елдер виділили чотири основні етапи побудови політичного порядку денного, ключовим з яких виступає етап, коли проблема потрапляє до публічного порядку денного, який, в свою чергу, розпадається на два типи – систематичний (який «формується знизу») та «інституційний» (який «формується згори»). Систематичний порядок денний складається з низки звичайних проблем, які усвідомлюються громадянами як такі, що заслуговують на суспільну увагу і знаходяться в юрисдикції чинної державної чи самоврядної влади. Інституційний порядок денний визначається як набір питань у явному вигляді, які призначені для активного розгляду уповноваженими виробниками рішень. Потім проблем розвитку регіону спочатку потрапляє до систематичного регіонального порядку денного «знизу», а потім фільтрується в рамках інститутів регіональної влади.

Ключові слова: політичний порядок денний, стадії встановлення порядку денного, систематичний порядок денний, інституційний порядок денний, регіональні проблеми.

Як невід’ємний атрибут демократичного політичного процесу та суспільства політичний порядок денний має багаторівневий характер – його формування та встановлення відбувається на загальнонаціональному, регіональному і місцевому рівнях, які, в свою чергу, також випробовують вплив глобального порядку денного.

Ключовою ланкою у цій матриці виступає регіональний рівень, оскільки він взаємопов’язує загальнонаціональний порядок денний з муніципальними порядками денними. Формування та встановлення регіонального політичного порядку денного здійснюється під впливом цілої групи чинників – політичної культури, політичних комунікацій, громадської ідентифікації, партійно–ідеологічних переважень тощо.

Для пояснення цього процесу виявив свою продуктивність стадійний підхід, який був запропонований американськими політологами Роджером Коббом і Чарльзом Елдером [7–9].

Серед учених, що проводили вивчення порядку денного в рамках цього підходу, є: Д. Боуз, Д. Вокер, Б. Ден Вуд, Ч. Елдер, Р. Кобб, Дж.–К. Росс, М. Росс, Р. Б. Флемінг, Е. Шарп, Е. Е. Шаттшнайдер та ін. У науковому дискурсі пострадянського простору можна виділити праці А. Дегтярьова, В. Кулика, В. Пустовойта, Н. Хайтама та ін. Зокрема, В. Кулик розглядає тематичні пріоритети новинного дискурсу провідних українських газет і телеканалів за географією, тематикою та соціальним становищем представлених акторів [4], а Н. Хайтам показує, що формування політичного порядку денного може взаємодіяти з теорією медіатизації політики [6].

Метою статті є розкриття особливостей формування регіонального політичного порядку денного за стадійним підходом.

Ідейні передумови стадійного підходу до дослідження встановлення порядку денного були закладені в роботі Елмера Еріка Шаттшнайдера «Напівсуверенний народ» [11], у якій він показав, що важливою силою державного управління є його здатність впоратися з конфліктом до того, як він виникне. На думку вченого, масштаб і широта конфлікту обмежені й конфігуровані домінуючими гравцями в політичній грі. Е. Е. Шаттшнайдер пише: «Ми граємо у гру, структуровану правилами, що відповідають інтересам головних гравців: груп тиску, партій та інституцій. Тобто політична боротьба як конфлікт цінностей, вірувань та інтересів підміняється менеджментом конфліктів». І далі: «Усі форми політичної організації мають схильність до підсилення певного типу конфліктів і придушення інших типів, оскільки організація – це мобілізація упереджень. Деякі питання організуються у політичну боротьбу, тоді як інші – вилучаються з неї» [11, р. 71]. Він також стверджує: «Немає чіткішого способу зруйнувати сенс політичної діяльності, ніж розглядати всі питання, наче вони вільні й рівні. Нерівність питань спрощує інтерпретацію політичної діяльності. Політична діяльність набуває сенсу, коли ми встановлюємо наші пріоритети» [11, р. 72–73].

Тобто політична діяльність, за Е. Е. Шаттшнайдером, є такою діяльністю, у якій питання включаються і вилучаються, а упередження мобілізуються для того, щоб вирішити і стримати конфлікт. Звідси випливає, що визначення питань є фундаментальною формою політичної влади, а «визначення альтернатив – вищий інструмент влади» [11, р. 69]. А оскільки люди не можуть дійти згоди щодо того, в чому фактично полягає питання, то «той, хто визначає, чого стосується політична діяльність, керує країною, бо визначення альтернатив – це вибір конфліктів» [11, р. 69].

Ідея Е. Е. Шаттшнайдера була розвинена й концептуалізована Р. Коббом і Ч. Елдером, які зробили спробу